

ME WHAI WĀHI KOE

NGĀ TAKIWĀTANGA, RAKA MĀTUA, KŌMAKATANGA HOKI

Tiaki tamariki, taiohi ai rānei koe i ētahi wā? Mehemea ko koe tērā, me pēhea koe e whiriwhiri hōtaka tika hei mātaki mā rātou i runga pouaka whakaata kore-utu? Tērā ētahi taputapu hei āwhina i a koe, tae noa ki ngā takiwātanga, ngā pinetohu kōmakatanga, ngā tohu whakatūpato me ngā raka mātua. E hiahia ana te Mana Whanonga Kaipāho kia rongu kōrero mai i a koutou e pā ana ki ngā taputapu e whakamahia nei e koutou. E hiahia ana hoki mātou kia mōhio mehemea kua tae pea te wā kia whakahoungia ētahi o aua taputapu.

NGĀ PINETOHU KŌMAKATANGA

Ko ngā pinetohu kōmakatanga ka whakamahia e te pouaka whakaata kore-utu, whai-utu hoki mō ngā hōtaka katoa, hāunga i ngā mea kawepūrongo, pitopito kōrero, hākinakina, kaupapa pāhotanga mataora hoki. Ko ngā pinetohu nei ka āwhina i a koe kia mōhio ākuni pea ka pēhea te āhua o ngā ihirangi o tētahi hōtaka. Ka pēnei mā te tūtohu i te tau o te tamaiti e hāngai ana ki taua hōtaka. Ka whakawehea te reanga tamaiti o raro iho i te 14 tau te pakeke me te reanga tamaiti o runga ake o tērā, tae noa ki te hunga mātakitaki pakeke hoki. Engari ka rerekē ngā pinetohu nei i waenga i te pouaka whakaata kore-utu me te pouaka whakaata whai-utu. Tērā pea ka māmā ake māu mehemea ka ōrite ngā pinetohu e whakamahia whānuitia nei. Pēhea ōu nā whakaaro?

NGĀ PINETOHU POUAKA WHAKAATA KORE-UTU:

- G** WHĀNUI
- PGR** E TIKA ANA KIA
ĀRAHINA TE TAMAITI
E TE MATUA
- AO** MĀ TE HUNGA
PAKEKE ANAKE

KO NGĀ HŌTAKA I RUNGA POUAKA WHAKAATA WHAI-UTU (PĒRĀ KI SKY) KA TAEA TE WHAKAATU I TE AO I TE PŌ. E RIMA NGĀ PINETOHU E WHAI AKE NEI:

- G** KUA WHAKAAEHIA KIA
MĀTAKIHIA WHĀNUIHIA
- PG** E TIKA ANA KIA ĀRAHINA
TE HUNGA ĀHUA
TAMARIKI E TE MATUA
- M** E TIKA ANA MŌ TE HUNGA
MĀTAKITAKI PAKEKE AKE
I TE 16 TAU
- 16** MEHEMEA KEI RARO I TE 16 TAU
TŌU PAKEKE, KAUAKA E MĀTAKI
- 18** MEHEMEA KEI RARO I TE 18 TAU
TŌU PAKEKE, KAUAKA E MĀTAKI

NGĀ TAKIWĀTANGA

Ko ngā takiwātanga he taputapu hei rāhui i te wā e taea ai te pāpāho atu i ētahi hōtaka ki runga pouaka whakaata. I whakaurungia i te tau 1989. I taua wā e rua anake ngā kaituku ihirangi matua: ko te reo irirangi me te pouaka whakaata kore-utu. I ērā wā, takinoho katoa ai tātou me te mātaki i te hōtaka kotahi tonu i taua wā tonu rā.

I ēnei rangi ko ngā takiwātanga ka hāngai ki te pouaka whakaata kore-utu anake (kaua ki te pouaka whakaata whai-utu). Ko te takiwātanga e mōhiohia whānui nei ko te huringa 8.30pm. Koirā te wā ka taea te whakaatu hōtaka mō te hunga pakeke anake (AO). Engari arā anō ētahi atu takiwātanga tae noa ki ngā mea e whakaatu ana i ngā hōtaka G anake i mua, i muri rānei i te kura. Ko te whāinga kia tukuna he pūnaha māmā kia whakatau ai te hunga mātaki mehemea e tika ana tētahi hōtaka mā te hunga mātaki taiohi.

I ēnei rangi ka taea te hopu hōtaka hei mātaki a muri ake. Ka taea hoki te whiriwhiri ihirangi i runga anō i tōu hiahia, te mātaki rānei i ngā teihana ipurangi pērā i a Youtube, Netflix rānei. Ka taea te mahi pēnei i te ao i te pō. Ināianei kua whānui haere a Freeview. Nā tēnei ka taea te rāhui ngā hōtaka e wātea ana mā te reanga tamaiti hei mātaki i runga pouaka whakaata kore-utu. Ka pēnei mā te whakamahi raka mātua mō ngā ihirangi e tika ana mō te hunga mātakitaki pakeke (PGR) me ngā ihirangi kua rāhuitia mō te hunga mātakitaki pakeke anake (AO).

Anei e whai ake nei ētahi kōmakatanga, kotahitanga hoki mai i te pouaka whakaata kore-utu. E hiahia ana mātou kia mōhio ko ēhea ngā mea e whakamahi ana koutou, mehemea rānei e whakaaro ana koutou kua tae pea te wā kia whakahoungia.

G KA TAEA TE WHAKAATU
I TE AO I TE PŌ

PGR KA TAEA TE WHAKAATU 9AM
– 4PM, 7PM – 6AM HOKI

AO KA TAEA TE WHAKAATU 12PM
– 3PM I NGĀ RANGI O TE WIKI
(hāunga i ngā hararei tūmatanui,
kura hoki) **ME 8.30PM-5AM.**

ĒTAHI ATU TAPUTAPU HEI ĀWHINA I TE HUNGA MĀTAKITAKI KI TE WHAKAHAERE I TE TIROHANGA POUAKA WHAKAATA A NGĀ TAMARIKI

Hei tāpiri atu ki ngā takiwātanga me ngā kōmakatanga, tērā atu anō ētahi taputapu hei whakamahi mā ngā mātua me ngā kaitiaki tamariki hei āwhina kia whiriwhiri hōtaka tika mā te tamaiti. Hei tauira, ko te raka mātua (ka taea te whakamahi ēnei mā Freeview, mā te pouaka Sky rānei), me ngā tohu whakatūpato (tohutohu hunga mātakitaki) ka pānuihia i mua i te whakaaturanga o te hōtaka. Waihoki ko ngā pārongo hōtaka i roto i ngā puka ārahi pouaka whakaata.

Kei runga i te pouaka whakaata kore-utu, whakamahia ai ngā raka mātua mā te pouaka Freeview hei ārai i ngā hōtaka.

NGĀ KOWHIRINGA WHAKAHOU

E whakaaro ana te Mana Whanonga Kaipāho i nga kōwhiringa e whai ake nei. Kei te kimihia ōu whakaaro hoki mō ēnei:

PINETOHU KŌMAKATANGA:

1. Kaua e whakahoungia – pupuri tonu ki nga pinetohu pouaka whakaata kore-utu (G, PGR, AO)
2. Ka huri te pouaka whakaata kore-utu ki ngā pinetohu kōmakatanga o te pouaka whakaata whai-utu (G, PG, M, 16, 18)

KŌMAKATANGA (MEHEMEA KA HURI KI NGĀ PINETOHU POUAKA WHAKAATA WHAI-UTU):

1. **KAUA E WHAKAHOUNGIA** – pupuri tonu ki nga takiwātanga o tēnei wā
2. **WHAKARITEA TE TAKIWĀTANGA PGR O TĒNEI WĀ:** G(G/PG (PGR) – kia whakaaturia ahakoa i te ao i te pō (engari kia tika nga kōmakatanga me nga tohu whakatūpato me te āheinga hoki a te matua kia whakatakotohia ngā raka matua mō ngā ihirangi PG)
M (PGR/AO) – kia whakaaturia ā muri ake o te 7pm (ka whai ngā kaipāho i ngā whanonga whakahōtaka whai tikanga, arā, ka whakaaro rātou mō te painga o te tamaiti me ngā tirohanga whaihua a te tamaiti i te wā ka whakaaturia nga ihirangi PG, M hoki.
16, 18 hoki (AO) – ka whakaaturia ā muri ake o te 8.30pm (ka whai ngā kaipāho i ngā whanonga whakahōtaka whai tikanga, arā, ka whakaaro rātou mō te painga o te tamaiti me ngā tirohanga whaihua a te tamaiti i te wā ka whakaaturia ngā ihirangi 16, 18 hoki.
3. **WHAKAWHITINGA KIA MAKERENGIA NGĀ TAKIWĀTANGA:** Te kōwhiringa 2 mō te 12 marama. Whai muri i tērā, ka huri ki te kōwhiringa 4. I te wā o te whakawhitinga 12 marama, ka riro mā ngā kaipāho e whakatairanga, e whakamōhio hoki ki te hunga mātakitaki e wātea ana ngā raka mātua, me pēhea hoki te whakamahi. Mā tēnei ka mōhio ngā mātua me ngā kaitiaki tamariki me pēhea te whakamahi i nga raka mātua i mua i te makere o ngā takiwātanga.
4. **MAKERENGIA NGĀ TAKIWĀTANGA KATO** – engari ko te mātāpono ka whakamahia ngā kōmakatanga, whakamārama hōtaka, tohutohu kaimātaki hoki. Ka whai tikanga hoki ngā kaipāho i ō rātou whakahōtaka. Mā tēnei ka taea e ngā mātua me ngā kaitiaki tamariki te rāhui tika i ngā wā mātaki mā ā rātou tamariki. Ka mutu, ka hāngai tonu te huringa 8.30pm mehemea kāore i te wātea ngā hangarau ārai, ngā raka mātua rānei.

Ka penei mā te whakatakoto paerewa mōrahi (G, PGR, AO), ka mutu, mehemea e hiahia ana koe kia mātaki ihirangi o runga ake o taua paerewa, me mātua mōhio koe ki te kupu whakahipa. Kei runga i a Sky ka taea te ārai i ētahi hōtaka teihana hoki, tae noa ki ngā ihirangi R18 katoa mā te PIN.

I mōhio rānei koe ki ngā raka matua?

Ka whakamahi rānei koe i ēnei raka matua? E whakaaro ana mātou mehemea kua tae te wā kia whakahoungia ngā rāhui takiwātanga. Engari tuatahi, e hiahia ana mātou kia mōhio pēhea ō koutou nā whakaaro?

WHAKAMŌHIO MAI PĒHEA ŌU NĀ WHAKAARO:

- Whakaotihia te puka rangahau e tāpiri ake nei ki tēnei pānui
- Whakaotihia te rangahau mā runga ipurangi kei: bsa.govt.nz
- Tukuna he īmera me ōu kōrero ki info@bsa.govt.nz
- Tuhi reta ki: Te Mana Whanonga Kaipāho

Kei roto i tōu tuhinga tēnā koa whakautua ngā pātai e whai ake nei:

KŌMAKATANGA:

1. **E whakaae ana rānei koe me komokomo te pouaka whakaata kore-utu i ngā pinetohu kōmakatanga o te pouaka whakaata whai-utu?**
 - a. mehemea ko “āe” tōu whakautu, he aha rānei te painga?
 - b. mehemea ko “kāo” tōu whakautu, he aha i kore ai?

TAKIWĀTANGA

1. **E mōhio ana rānei koe ki ngā takiwātanga o te pouaka whakaata kore-utu?**
2. **Whakamahi ai rānei koe i nga takiwātanga hei āwhina i a koe kia whiriwhiri ko ēhea ngā hōtaka tika hei mātaki mō āu tamariki?**
3. **Ki ōu nā whakaaro me whakahou rānei ngā rāhui takiwātanga pouaka whakaata kore-utu?**
 - a. mehemea ko **KAO** tōu whakautu, he aha i kore ai?
 - b. mehemea ko **AE** tōu whakautu, ko tēhea o ngā kōwhiringa e toru te mea tika ki ōu whakaaro, ka mutu, he aha koe i whakaaro pērā ai?
4. **E mōhio ana rānei koe ki ngā taputapu katoa hei rāhui i te mātaki ihirangi ki tōu whare?**
 - a. mehemea ko **AE** tōu whakautu, ko ēhea taputapu e whakamahi ana koe i tēnei wā?
 - b. mehemea ko **KAO** tōu whakautu, he aha rānei ngā āhuatanga e whakauaua ana i tōu whakamahinga i ēnei taputapu. He aha ētahi paku āwhina mōu hei whakamahi i ēnei taputapu?

Ko nga tāpaetanga katoa me tae mai ki a mātou i mua i te 31 Hereturikōkā 2018. Ko ngā tāpaetanga kua tuhia ka pānuihia ki runga i te pae tukutuku o te Mana Whanonga Kaipāho.